

U ožujku 2010. navršilo se 550 godina od osnutka Otočke biskupije i prvoga proglašenja Otočca gradom (*civitas*) temeljem bule koju je papa Pio II. izdao 5. ožujka 1460. na inicijativu kneza Sigismunda Frankapana, tadašnjega gospodara Gacke. U svojoj povijesti Otočac je tri puta proglašavan gradom: prvi put u vrijeme utemeljenja Otočke biskupije, drugi put u drugoj polovici 18. stoljeća kao privremeni vojni komunitet i treći put 1993. u samostalnoj Republici Hrvatskoj. Osnutak biskupije u Otočcu, koja se poslije 1534. više ne spominje, bio je vrhunac povijesnog i kulturnog razvoja srednjovjekovne Gacke, jedne od triju Porfirogenetovih banskih župa u gorskoj Hrvatskoj (druge dvije bile su Lika i Krbava). Otočka biskupija, koja je u svoje vrijeme opstala tek jednu generaciju, prethodila je, zajedno sa starom biskupijom u Krbavi i Modrušu i biskupijom u Senju, današnjoj Gospićko-senjskoj biskupiji, uspostavljenoj 2000. godine.

Imajući na umu sve te činjenice, okupio se u srpnju 2009. u Otočcu Inicijativni odbor koji je svoja nastojanja posvetio zamisli da se u prigodi navedene povijesne obljetnice pripremi i održi znanstveni skup o Gackoj i Otočcu u srednjem vijeku. Na skup održan u ožujku 2010. pozvan je širok krug povjesničara-medievista te arheologa i stručnjaka srodnih znanosti iz humanističkog i društvenog područja. Odazvali su se znanstvenici iz institucija kao što su Filozofski fakultet u Zagrebu, zavodi za povijesne znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu i Zadru, Staroslavenski institut u Zagrebu, Arheološki muzej u Zadru, Teologija u Rijeci, Muzej Like u Gospiću, Gradski muzej u Senju itd.

Srednjovjekovno razdoblje povijesti Gacke i Otočca kolorirano je temama koje nisu važne samo za povijest toga kraja nego i za razumijevanje ukupne hrvatske povijesti srednjega vijeka. Takve su teme primjerice Gačani i knez Borna, Otočac na Bašćanskoj ploči, krčki knezovi

Frankapani, glagoljica u Gackoj itd. Svakako, tu je i Otočka biskupija, svojevrsna kruna razvoja Gacke prije nego što je postala dijelom vojničkoga predziđa koje je obranilo „ostatke ostataka“ hrvatskih zemalja od osmanske ugroze, ali je dugoročno sputalo lokalne razvojne mogućnosti i poduzetničke inicijative, posljedice čega – ne računajući sve ono što se u krajevima između Une i sjevernoga Jadrana događalo do novijih vremena – osjećamo i danas.

Ogledalo svega toga bio je pomalo i skup o Gackoj i Otočcu u srednjem vijeku. Bio je to prvi znanstveni skup održan u Otočcu poslije 36 godina koliko je prošlo od 1974., kada je u gradiću na Gacki održan znanstveni skup o arheološkoj problematici Like, a prilozi sa skupa tiskani su godinu dana poslije. U međuvremenu su se dogodile mnoge promjene i Domovinski rat, u kojem je Otočac pretrpio materijalna razaranja i ljudske žrtve, uslijed čega su i domaće energije, usmjerene prema napretku, dugo bile preslabe i bez odgovarajuće pomoći izvana nisu mogle iznova pokrenuti slične inicijative, iako je određenih zamisli bilo.

Znanstveni skup „Gacka i Otočac u srednjem vijeku“ (5.–6. ožujka 2010.) zajednički su organizirali Područni centar Instituta društvenih znanosti Ivo Pilar u Gospiću, Razred za društvene znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, Katedra Čakavskog sabora pokrajine Gacke i Gacko pučko otvoreno učilište. Pokrovitelj skupa bio je Grad Otočac. Radovi napisani na podlozi podnesenih priopćenja objedinjeni su u zborniku koji sada, nepune tri godine poslije održavanja skupa, izlazi na svjetlo dana.

Uz dužnu zahvalu autorima koji su strpljivo čekali na objavljivanje radova i svima koji su u međuvremenu na bilo koji način pomogli, zbornik radova *Gacka u srednjem vijeku* predajemo znanstvenoj zajednici i najširoj čitateljskoj javnosti sa skromnom željom da njegovo pojavljivanje posluži i kao mogući novi poticaj dugoročnijem umrežavanju Otočca u suvremenu znanstvenu ekumenu i njegovu pouzdanijem prepoznavanju na znanstvenoj karti Hrvatske u europskom i svjetskom kontekstu.

U Zagrebu i Otočcu, listopada 2012.

Urednici